

Als je het hebt over Florida's *creative class* als motor van een creatieve economie, heb je het inderdaad over een hoogopgeleid en goedbetaald segment van onze arbeidsmarkt. Maar als je daar niet op durft inzetten, wat gaan dan nog *wel* je sterke punten zijn in een wereldeconomie? Als je niet de goedkoopste kan zijn, zal je wel andere troeven moeten ontwikkelen. Je doet dat niet alleen om de beste te zijn. Maar wel omdat je door de beste te zijn, een enorme uitbreiding creëert van jobs, die niet alleen ten goede komen van deze klasse maar ook van lageropgeleiden. Zonder te verbloemen dat dit niet iedereen ten goede zal komen. Daarom is het belangrijk om naast het verhaal van de *creative class*, van de creatieve economie, ook een tweede verhaal te vertellen: dat is het verhaal van het ontplooiën van de gezinsdienstensector. Kijk naar de vergrijzing, de vraag naar kinderopvang. Er is heel veel mogelijkheid tot jobcreatie in de dienstensector, alleen zal deze vraag ook gefinancierd moeten worden. En als die middelen er niet zijn, zal dat niet lukken. Met de dienstencheques zijn in een mum van tijd 15.000 banen gecreëerd. En dat zijn geen elitaire jobs. Je mag het verhaal niet isoleren. De creatieve economie hebben we nodig om in een globale wereld een concurrentiepositie te veroveren waardoor we kunnen exporteren en buitenlandse investeringen aantrekken. Dat moeten we doen, al zal de jobcreatie niet voldoende zijn voor iedereen. Daarom moet naast de creatieve economie een gezinsdiensteneconomie worden ontvouwen, waarin je jobs kunt creëren voor heel andere profielen. Ook handenarbeid die niet de-lokaliseerbaar is. Je kan je ouders niet in een ouderlingentehuis in Polen onderbrengen. Of je kinderen laten opvangen in een kinderdagverblijf in Bulgarije.

Katia Segers

De conventie 'culturele diversiteit' die binnen de UNESCO op 20 oktober tegen de wil van de VS werd aangenomen, dient te garanderen dat alle landen en regionale culturen hun eigen lokale creativiteit kunnen blijven ondersteunen (via onder andere subsidies voor

Ik denk dat het zeker boeiend kan zijn om linken te leggen tussen een kunstpraktijk die experimenteler is ingesteld en buiten de vakjes durft denken, en de industrie die vaak wat conservatiever is.

de kunsten én ondersteuningsmaatregelen voor de culturele industrieën).² Dat moet niet per se defensief worden geïnterpreteerd. Steun aan de culturele industrieën beschermt inderdaad de regionale cultureel-economische productie om toegang te vinden tot de (wereld)markt. Daardoor wordt het mogelijk om risicovolle projecten op te starten en cultuur te blijven ondersteunen via subsidies. Indien het niet voor honderd procent zeker is dat een sterk cultureel project zal aanslaan, zal dat door de reguliere economie nooit worden gedragen. Maar vanuit de overtuiging dat de creatieve diversiteit moet ondersteund worden, neemt de overheid een deel van het risico op zich.

Erik Temmerman

De creatieve of culturele industrie zet vooral in op de kleine regio's, de kleine markt, vanuit de vaststelling dat je, om effectief jobs en waarde te creëren, kritische massa nodig hebt. De grootschalige filmindustrie of platenindustrie hebben een enorme productiekost. En de vraag is of deze markt door de overheid in stand moet worden gehouden. Is er behoefte aan Vlaamse films, boeken, games? Veel producten die we dagelijks consumeren staan onder druk van een geglobaliseerde cultuurindustrie, dus moeten we ons afvragen in hoeverre we moeten corrigeren. Dat is een beleid dat vandaag nog niet bestaat, en dat ook moeilijk ligt omdat het tegelijkertijd twee verschillende belangen moet dienen: het economische en het culturele. Het moet bijna een gemeenschappelijk project worden met de minister van Cultuur en de minister van Economie als gesprekspartners.

Om even terug te keren naar die *creative class* van Florida, denk ik toch dat we dat op Europees niveau anders moeten invullen. De steden van Florida zijn de Europese regio's. Voor ons gaat het dan om de Vlaamse

metropool, het Vlaamse stadsgewest. Florida vertrekt vanuit de zeer liberale overtuiging van een bijna compleet vrije marktomgeving. Vanuit het geloof dat de creatieve industrie welvaart kan creëren.

Terwijl heel snel na de publicatie van Florida's *The Rise of the Creative Class* een Canadees verslag is verschenen (<http://www.creativeclass.org/acrobat/sra-674.pdf>), waarin zijn creativiteitsmodel wordt gekoppeld aan een sociaal correctiemodel dat veel beter aansluit bij een Europese idee van een gecorrigeerde markt. Die stelling luidt dat je de problematiek van de steden niet enkel oplost met een creatieve industrie, maar ook met een beleid rond anti-discriminatie, gelijke kansen, armoedebestrijding en stadsontwikkeling. De insteek van Florida is zeker interessant, maar dit model heeft in Europa nood aan sociale correctie. Het verhaal van Florida is ultra-individualistisch.

ETCETERA Kan een creatieve industrie ook de aanzet zijn tot het creëren van nieuwe bedrijfsmodellen? Zou het kunnen dat het creatieve nadenken over hiërarchie, persoonlijke verantwoordelijkheid en creativiteit een aangenamer bedrijfskader gaat creëren voor de werknemers? Of is die verschuiving toch, opnieuw, eerder gesitueerd op kaderniveau?

Katia Segers

Ik denk wel degelijk dat dat de culturele industrie ook nieuwe bedrijfsmodellen kan genereren. De cultuurindustriële bedrijfsorganisatie is vaak geconcentreerd rond de creatieveling, en die krijgt een zeer grote autonomie toebedeeld, terwijl de culturele intermediairen, die het management van die creativiteit voor hun rekening nemen, sterk gecontroleerd worden. De marketing wordt er nog strenger opgevolgd dan in de klassieke bedrijfsstructuren. In de kern van de industrie zit nu die vrije actor: de artiest die zijn ding kan doen, maar vaak in sterk competitieve omstandigheden wordt uitgespeeld tegen andere 'creatieven'. Hij/zij werkt vaak in slechte, niet beschermde omstandigheden, die omwille van de competitiviteit wor-